

Willem van Nassau (1533-1584) werd geboren op Slot Dillenburg in Nassau (Duitsland). Hij was de oudste zoon uit het huwelijk van Willem van Nassau (de Rijke) en Juliana van Stolberg. Zijn ouders waren Lutherse. Vader Willem de Rijke was lid van de orde van Duitse Protestantse vorsten en Juliana had een persoonlijke briefwisseling met Maarten Luther.

In 1544 sneuvelde Willems' neef René de Chalon op het slagveld in Frankrijk. Hij liet de 11-jarige Willem van Nassau zijn gehele bezit na.

Willem erfde niet alleen het Prinsdom 'Orange' in Zuid-Frankrijk, maar tevens graafschappen en heerlijkheden in de Nederlanden. Hij werd hierdoor een van de rijkste en meest invloedrijke edelen in de Lage Landen. Keizer Karel V stemde in met zijn erfenis op voorwaarde dat de jonge Willem Rooms-Katholiek zou worden opgevoed aan het hof in Brussel.

Door de godsdienststrijd moest Stadhouder Willem van Oranje diplomatiek laveren tussen de Rooms-Katholieke Spaanse koning enerzijds en de hardvochtige en strijdbare calvinisten anderzijds. Hoewel Oranje nog lang Rooms-Katholiek bleef en de opstand begon voor godsdienstvrijheid en tolerantie werd zijn positie aan het Brusselse Hof steeds moeilijker. Deskundigen worstelen met de vraag waarom de welbespraakte Oranje de bijnaam Willem de Zwijger kreeg.

Na de Beeldenstorm in 1566 wachtte hij de komst van Alva niet af. Hij vertrok naar Dillenburg, vanwaar hij de opstand in de Nederlanden aanstuurde. De legers die hij stuurde faalden en brachten bovendien het huis Nassau op de rand van het faillissement.

De bevolking en regenten van Holland, Zeeland en Utrecht, waar Oranje Stadhouder was kozen echter tussen 1560 en 1580 steeds sterker voor het protestantisme, dat een inspiratiebron werd voor de Nederlandse Opstand. Vanaf 1572 bevrijden de Noordelijke Nederlanden onder leiding van Willem van Oranje zich van het Spaans-Habsburgse gezag. In 1584 werd hij op het Prinsenhof in Delft vermoord. Door zijn rol in de Nederlandse geschiedenis kreeg Willem van Oranje later de bijnaam 'Vader des Vaderlands'.

Willem van Oranje trouwde in zijn leven met vier vrouwen en kreeg 16 kinderen.

Anna van Buren (1533-1558) was zijn 1^e vrouw. Willem trouwde op 18-jarige leeftijd de vermogende Anna van Buren (1555). Uit het huwelijk zijn drie kinderen geboren waaronder de later naar Spanje ontvoerde en daar onder huisarrest geplaatste Filips Willem. Uit de brieven van Willem en Anna blijkt dat sprake was van een liefdevol huwelijk. Anna stierf jong en ligt begraven in de grafkelder in de Grote kerk van Breda.

Anna van Saksen (1544-1577) was zijn 2^e vrouw. Anna was een zeer vermogende dochter van Duitse Protestanten. Hoewel haar familie Willems' afkomst te laag achtte en bovendien zijn schulden een probleem vond, werkte zijn inzet voor de protestantse zaak in zijn voordeel. Zij trouwden in 1561 en Anna kreeg een bruidsschat van 100.000 Daalders mee. Hoewel ze 6 kinderen kregen hadden ze een slecht huwelijk dat tenslotte in een scheiding eindigde. Vermoedelijk was Anna's overspel met de Antwerpenaar Jan Rubens (De Vader van de wereldberoemde Schilder) daarbij doorslaggevend. Willem weigerde hun bastaardkind te erkennen. Anna werd later krankzinnig verklaard en opgesloten in het paleis van de keurvorst van Dresden. Anna was onder meer de moeder van Prins Maurits, die na de moord op zijn Vader in 1584, bijna 40 jaar lang Stadhouder van de Nederlandse Republiek zou worden.

Charlotte de Bourbon (1546-1582) was Willems' 3^e vrouw. Charlotte was de dochter van de Franse hertog van Bourbon. Haar Vader stuurde haar naar een klooster en wilde dat ze abdis werd. Zij weigerde het kloosterleven, koos voor het calvinisme en vluchtte naar Duitsland. Hoewel Willem bij hun ontmoeting diep in de schulden zat en Charlotte door de opstand tegen haar Vader geen bruidsschat meenam trouwden ze in 1575. Hun huwelijk was liefdevol en ze kregen 6 dochters.

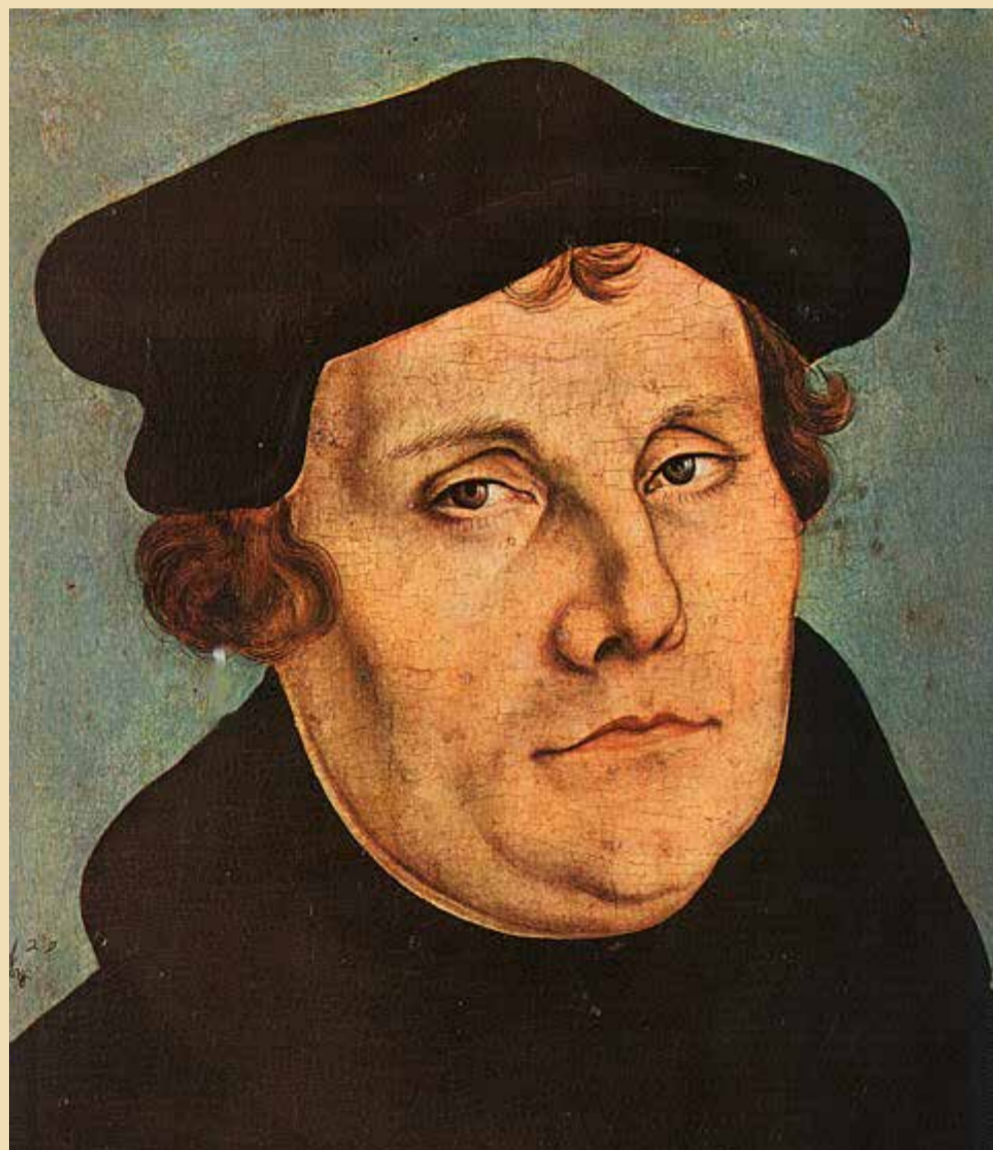
Louise de Coligny (1555-1620) was Willems' 4^e vrouw. Louise was de dochter van Franse Hugenoten. Haar Vader en echtgenoot werden tijdens de Bartholomeusnacht (1572) in Frankrijk vermoord. Zij vluchtte naar Duitsland en trouwde Willem in 1583. Op het Prinsenhof in Delft werd de moeder van Willems' jongste zoon Frederik Hendrik geboren in 1584, het jaar dat Willem werd vermoord. Frederik Hendrik zou van 1625-1648 Stadhouder van de Republiek der Nederlanden worden.

LUTHER: REFORMATIE EN CONTRAREFORMATIE

Op 31 Oktober 1517 spijkerde de hoogleraar moraaltheologie Maarten Luther (1483-1546) zijn plakkaat met 95 stellingen tegen de aflaatpraktijken in de Rooms Katholieke kerk op de kerkdeur van Wittenberg.

Deze protestactie was het begin van de Reformatie en de scheuring van de Rooms-Katholieke eenheidskerk in West-Europa. Bij Luther begon het Protestantisme. In zijn plakkaat verzette hij zich tegen de verkoop van aflaten door de kerk. Door een schenking aan de kerk kon een mens zijn zonden 'afkopen' en daarmee zijn plaats in de hemel veilig stellen. Luther beschouwde dat als een vorm van corruptie en decadentie. Hij stelde de persoonlijke relatie tussen het individu en god centraal in de geloofsleer. Voor zonden moest men rouwen en boete doen. De rijkdommen van de kerk zag hij als een zonde tegen 'de ware leer'.

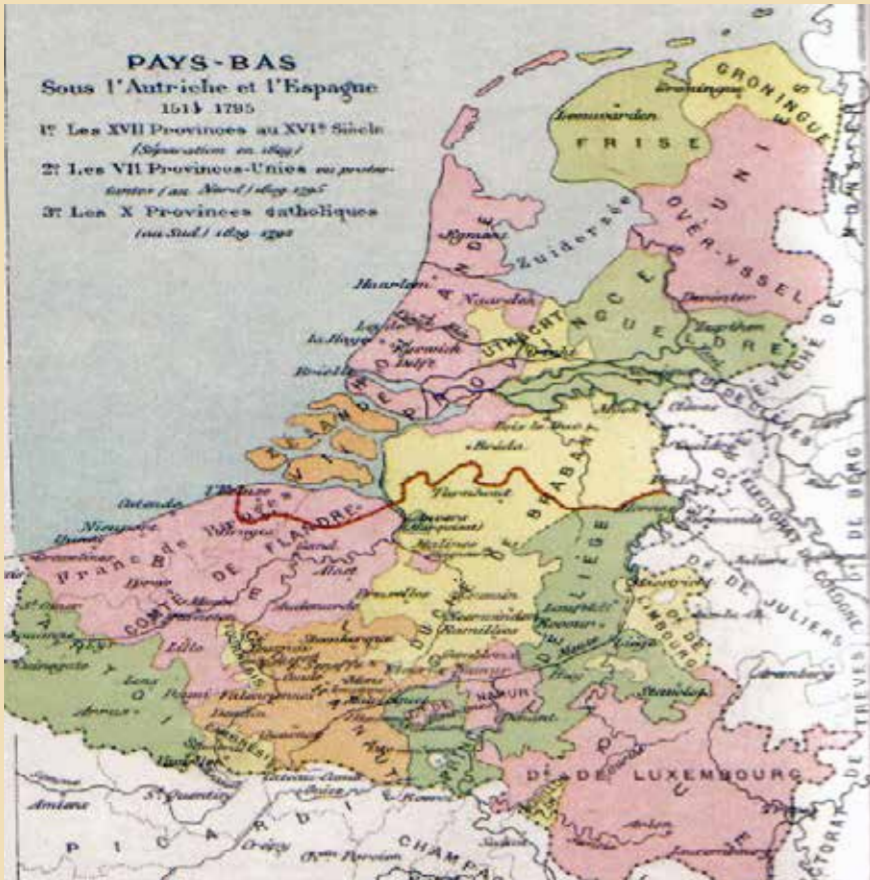
Op de Rijksdag in Worms (1521) moest Maarten Luther zich verantwoorden voor zijn leerstellingen. Hij zou zich daar verdedigd hebben met de bekende woorden: 'Hier sta ik, ik kan niet anders'. Keizer Karel V reageerde met Luthers' vogelvrijverklaring. Zijn geschriften kwamen op de brandstapel.

De leerstellingen van Luther verspreidden zich met hulp van de nieuw uitgevonden drukpers (ca. 1450) razendsnel. Zij kregen enorme steun en brachten met name in de Noord-Europese landen de Reformatie op gang. Een groot deel van de Duitse vorsten steunden Luther, Belangrijk hierin was hun afkeer tegen de almacht van de Rooms-Katholieke kerk. Willem van Nassau (de Rijke) was een

van hen. De Engelse koning Hendrik VIII brak in 1534 met de Rooms Katholieke kerk toen deze weigerde de scheiding van zijn vrouw te erkennen. Hierop volgde de vestiging van de Anglicaanse kerk. De reformatie in Nederland ontwikkelde zich middels de 'hagepreken'. Protestantse predikanten werd de toegang tot de kerken ontzegt, maar zij preekten buiten bij de 'haag'. De Beeldenstorm (1566) werd de directe aanleiding voor de 80-jarige oorlog.

De godsdienststrijd tussen Protestanten en Rooms-Katholieken vormde het hart van de Hollandse opstand. In Nederland trok het religieus schisma eeuwenlang diepe sporen tot in de jaren 60 van de 20e eeuw.

De Habsburgse Nederlanden, Stadhouders en Staten

De Habsburgse Nederlanden bestonden uit 17 zelfstandige Provinciën waaronder Graafschappen, Hertogdommen en Heerlijkheden. Ieder van de Provinciën (Gewesten) had een hoog adellijke Stadhouders, die een adviesorgaan (De Staten) naast zich had met vertegenwoordigers uit het Gewest. De gezamenlijke Statenvergadering heette de Staten-Generaal en zetelde in de hoofdstad Brussel, waar ook de landvoogd gevestigd was.

Landvoogden van de 16^e eeuwse Nederlanden

De Habsburgse vorsten bestuurden de Nederlanden als personele Unie middels een door hen aangestelde landvoogd. Belangrijke landvoogden tijdens Oranjes' politieke leven waren:

1530-1555 Maria van Hongarije

1559-1567 Margaretha van Parma

1567-1573 Hertog van Alva

1573-1576 Requesens

1576-1578 Don Juan van Oostenrijk

1578-1592 Hertog van Parma

De Raad van State, waarin de hoge adel (waaronder Willem van Oranje) zetelde, vormde het belangrijkste adviesorgaan van de landvoogd.

Keizer Karel V (1500-1558)

Karel V stamde uit het invloedrijke Europese vorstehuis Habsburg en was behalve keizer van Duitsland en koning van Spanje tevens heer der Nederlanden. Hij was een gelovig Katholiek en bestreed zijn leven lang de Reformatie en de met name in Duitsland opererende protestantse vorsten. In 1555 trad Karel V om gezondheidsredenen af. De jonge prins Willem van Oranje was jarenlang zijn steun en toeverlaat geweest en ondersteunde hem bij zijn abdicatie in Brussel.

Philips II (1528-1590)

Karels' zoon Philips II werd koning van Spanje en heer van de Nederlanden. In de 16e eeuw beleefde Spanje haar glorieusheid. In 1492 had Columbus in opdracht van de Spaanse kroon de Nieuwe Wereld ontdekt. De Spanjaarden koloniseerden hun nieuw ontdekte landen en brachten zilvertinten naar Europa.

Ketters op de Brandstapel

De Reformatie ging gepaard met vervolging van protestantse 'ketters' door de Spaanse inquisitie. Dissidente geschriften, maar ook predikers werden door de Inquisitie op de brandstapel gezet en levend verbrand.

Smeekschrift der edelen

In 1566 bezorgden 200 edelen een 'Smeekschrift der Edelen' met een scherpe veroordeling van de inquisitie tegen de 'ketterij' bij de landvoogdes Margaretha van Parma. Men stelde dat de vervolging zou kunnen leiden tot gewapende opstand. Het 'smeekschrift' keerde zich nog niet tegen het gezag van koning, regering of kerk als zodanig.

Geuzen

De edelen werden ook wel Les Gueux (bedelaars) genoemd. In het Nederlands werd dit vertaald als 'Geuzen'. De edelen maakten hiervan hun ere naam. Later noemden de vrijgevochten opstandelingen in de Hollandse opstand zichzelf Geuzen. De Geuzen waren door hun genadeloze oorlogsmethoden en plunderingen gevreesd.

Beeldenstorm (1566)

De vervolging van de Protestanten in Europa had sinds 1522 had al een serie Beeldenstormen veroorzaakt. In de Nederlanden kwam die pas in 1566 en ontladde de woede over de vervolgingen zich door een plundering van de Rooms Katholieke kerken en heiligdommen. De Beeldenstorm trok tussen Augustus en Oktober 1566 door een serie steden en dorpen van de Vlaamse Westhoek, via de Scheldesteden naar de Noordelijke Nederlanden.

Alva

Philips II zond de hertog van Alva om met harde hand orde op zaken te stellen in de opstandige Nederlanden. Alva installeerde in Brussel de 'Raad van Beroerte', bekend als de 'Bloedraad' die afvallige edelen en steden moest straffen. Willem van Oranje wachtte de komst van Alva niet af en ontvluchtte de Nederlanden naar Slot Dillenburg. De 'Bloedraad' veroordeelde hem voor verraad en confisqueerde zijn bezittingen.

Terechtstelling Egmont en Horne (1568)

De graven van Egmont en Horne beschouwden zichzelf als onschuldig en dachten met een hernieuwde belofte van trouw aan de koning hun posities te kunnen behouden. Alva reageerde met hun gevangenneming, terechtstelling en onthoofding.

Alvas' veldtocht (1567-1573)

Alva begon zijn veldtocht door de Nederlanden om de opstandige Protestantse steden met harde hand te onderdrukken. De burgerij vreesde de terreur en het verzet slonk. Steden als Zutphen en Naarden werden door de Spanjaarden geplunderd en uitgemoord.

Rampspoedjaren in Slot Dillenburg (1568-1572)

De eerste jaren van de opstand verliepen rampzalig. Oranje bleek te weinig bondgenoten te hebben voor een succesvolle opstand tegen Alva. Duitse en Franse calvinisten vreesden een oorlog met de Habsburgers. Door zijn mislukte veldtochten bezweek het huis Nassau bijna onder de schulden. Verschillende groepen protestantse vluchtelingen verzamelden zich rond Oranje.

Hij beloofde hun leiders invloedrijke posities wanneer zij de Nederlanden konden bevrijden.

Slag bij Heiligerlee (1568)

Willem van Oranje organiseerde vanuit Slot Dillenburg een serie militaire veldtochten naar de Nederlanden. De Nassauers behaalden onder leiding van de Willems' broer Lodewijk een klein succes met een rouwrand. Bij Heiligerlee (Oost-Groningen) versloegen ze de Spaans-Groninger troepen. Willems' jongste broer Adolf sneuvelde daarbij. Later werd hun leger alsnog verslagen en trok men zich terug in Dillenburg.

De 10^e Penning (1571)

Alva introduceerde de nieuwe belastingen 100^e, 20^e en 10^e penning in de Nederlanden. Met name de 10^e penning, een 10% omzetbelasting op goederen, riep bij de steden veel verzet op.

Inname van Brielle (1572)

Op 1 April 1572 zeilden de Watergeuzen, onder leiding van admiraal Lumey het Brielse meer op en namen ondanks verzet de stad Brielle. Vlissingen sloot zich vrijwillig aan bij de opstandelingen en andere steden volgden. Het tij voor Oranje leek te keren. Er ontstond in de Nederlanden een chaotische situatie waarin steden en dorpen veroverd en heroverd werden.

1e Vrije Statenvergadering van Dordt (1572)

In Juli 1572 vergaderden de Staten van Holland in het Augustijner klooster (Het Hof) in Dordrecht. Zij spraken zich uit voor godsdienstvrijheid en veroordeelden het optreden van Alva, Zij bevestigden de positie van Willem van Oranje als Stadhouder van Holland, Zeeland en Utrecht. Oranje verhuisde eind 1572 naar Delft in Holland om leiding te geven aan de opstand.

Brieven en Propaganda

Willem van Oranje voerde een zeer omvangrijke correspondentie. Er werden door hem (en zijn secretarissen) en naar hem 13.000 brieven geschreven. In de oorlog was propaganda via de drukpers verspreide pamfletten in tekst of tekening van groot belang. Vanzelfsprekend waren ook mondelinge verhalen cruciaal voor de vraag welke keuzes de verschillende dorpen en steden in deze snel wisselende oorlog zouden maken.

Haarlems' Beleg (1573)

Amsterdam bleef Rooms Katholiek tot de 'Alteratie' in 1578. In 1573 bereidde de zoon van de hertog van Alva, Ferdinand, zich hier voor op het beleg van Haarlem. Het beleg duurde ruim 7 maanden. Toen de nood het hoogst was deed Oranje een vergeefse poging de stad te ontzetten. Tenslotte gaven de Haarlemmers zich over. De 2000 nog levende Geuzen werden in opdracht van Alva vermoord of opgehangen aan het Spaarne.

Alkmaars' Victorie (1573)

Gesterkt door de verovering van Haarlem rukte het Spaanse leger op tot voor Alkmaar. De Alkmaarders zetten na 2 maanden de ommelanden onder water en daarop braken de Spanjaarden hun kampement op. 'In Alkmaar begint de Victorie'. De nieuwe Spaanse Stadhouders van Holland en Zeeland, admiraal Bossu verloor bovendien op de Zuiderzee de slag tegen de

Watergeuzen onder leiding van Diederik Sonoy. Holland en Zeeland kwamen steeds meer in calvinistische handen en de Rooms-Katholieken werden er langzamerhand verdreven.

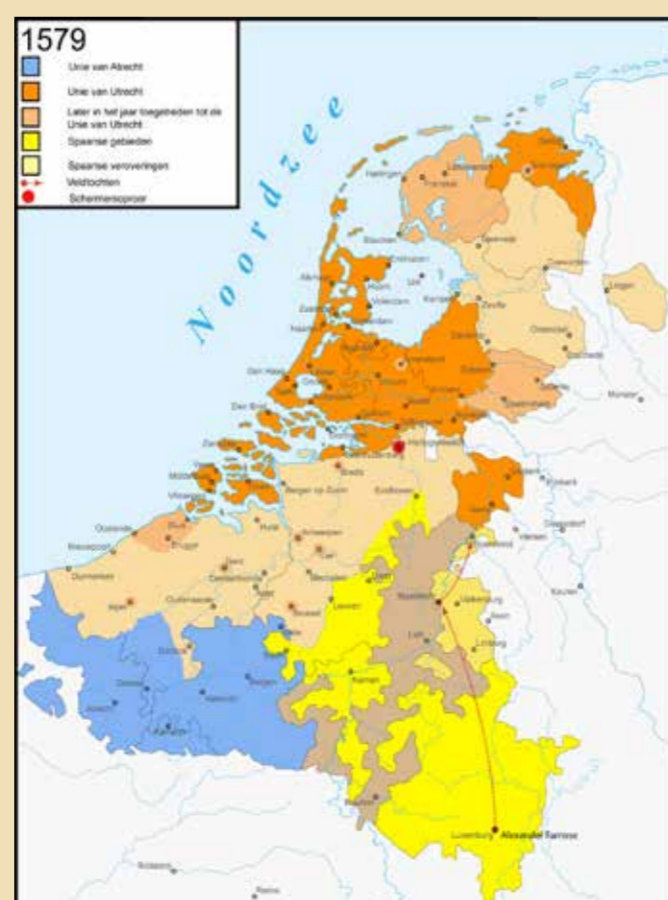
Slag op de Mookerheide (1573)

Vanuit Dillenburg vertrok een leger onder leiding van de broers Lodewijk en Hendrik van Nassau, dat optrekkend langs de Maas de Nederlanden moest bevrijden. Op de Mookerheide werden ze door de Spaanse troepen verslagen. Onder de 3000 doden waren de beide broers.

Leidens' Ontzet (1574)

Requesens, de opvolger van Alva, besloot tot het beleg van Leiden. Na maanden van beleg besloot Oranje, onder het motto: 'Liever bedorven dan verloren land' de dijken door te laten steken. Het water dwong de Spanjaarden het beleg te staken. Ieder jaar wordt dat op 3 Oktober herdacht. Deze inundaties waren militair succesvol, maar rampzalig voor de boeren wiens land onder water kwam te staan. In 1580 stond 30% van Holland onder water. Stadhouders Willem van Oranje beloofde Leiden voor haar verzet door de stad in 1575 de eerste Universiteit van Nederland te schenken.

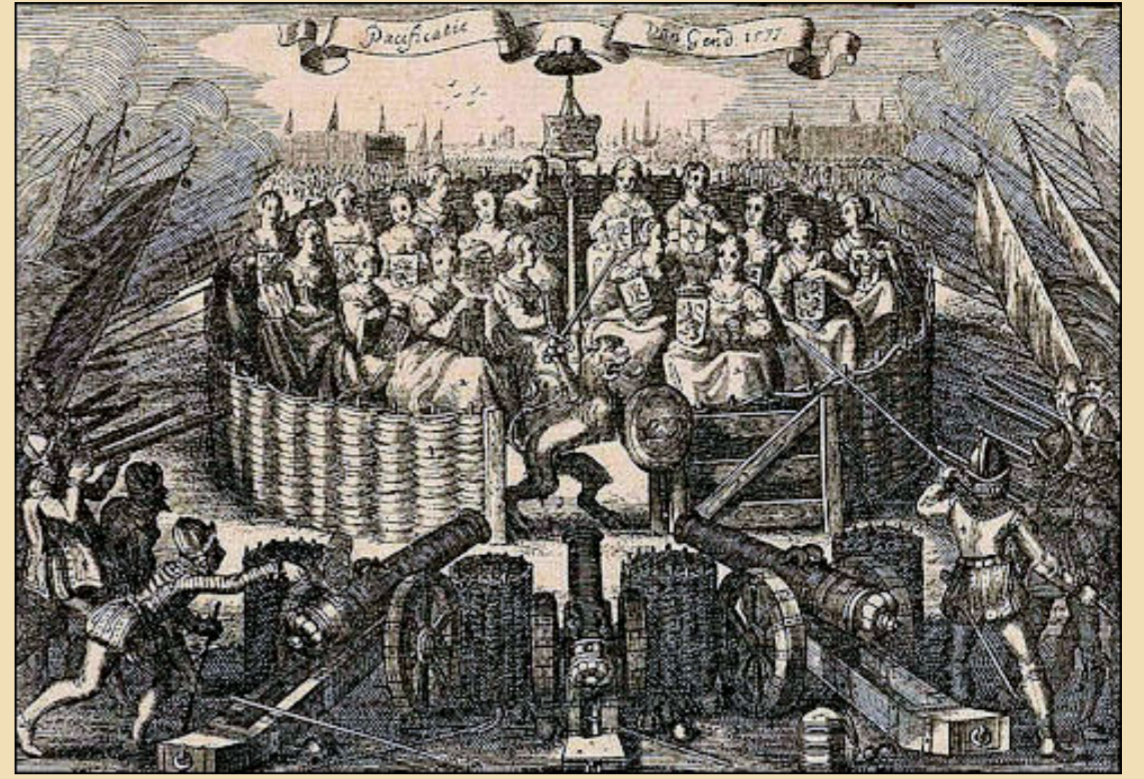

Pacificatie van Gent (1576)

Koning Philips kon zijn schulden aan de Antwerpse bankiers niet meer voldoen en ging bankroet. De Spaanse huurlingen werden niet meer betaald en plunderden Antwerpen, Deze gebeurtenis wordt de 'Spaanse furie' genoemd. De collectieve verontwaardiging hierover bracht de Nederlandse Staten bij elkaar. In de Pacificatie van Gent claimden de Staten zelfbestuur. Alle Spaanse soldaten moesten de Nederlanden verlaten. Willem van Oranje werd door de Staten herbenoemd tot stadhouder. Oranje pleitte er toen al voor dat de Staten-Generaal alle vorsten zouden afzweren en zelf de soevereiniteit zouden nemen. Dat gebeurde pas in 1588. De pacificatie van Gent en later zijn inhuldiging in Brussel werden voor Oranje een triomf.

Unie van Atrecht (1578)

De deling tussen de Noordelijke en Zuidelijke Nederlanden werd steeds zichtbaarder, maar waar zou de grens komen te liggen? De Katholieke gewesten ten Zuiden van Brussel sloten zich aaneen in de Unie van Atrecht (Arras) en verzoenden zich met de Habsburgse koning Philips II.

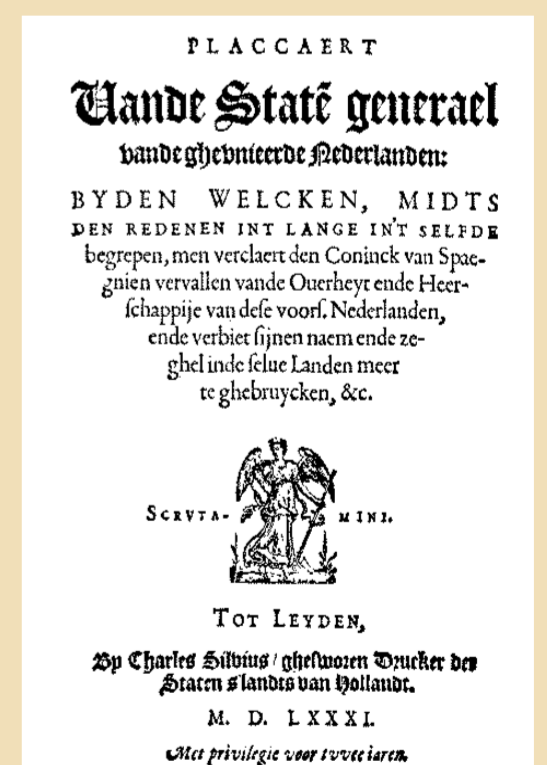

Unie van Utrecht (1579)

De Noordelijke calvinistische Staten reageerden met een Unie van Utrecht, die in feite een confederatie tegen de Spaanse koning was. Later werden ook delen van Brabant en Vlaanderen met de steden Antwerpen, Gent en Brugge deel van de Unie van Utrecht.

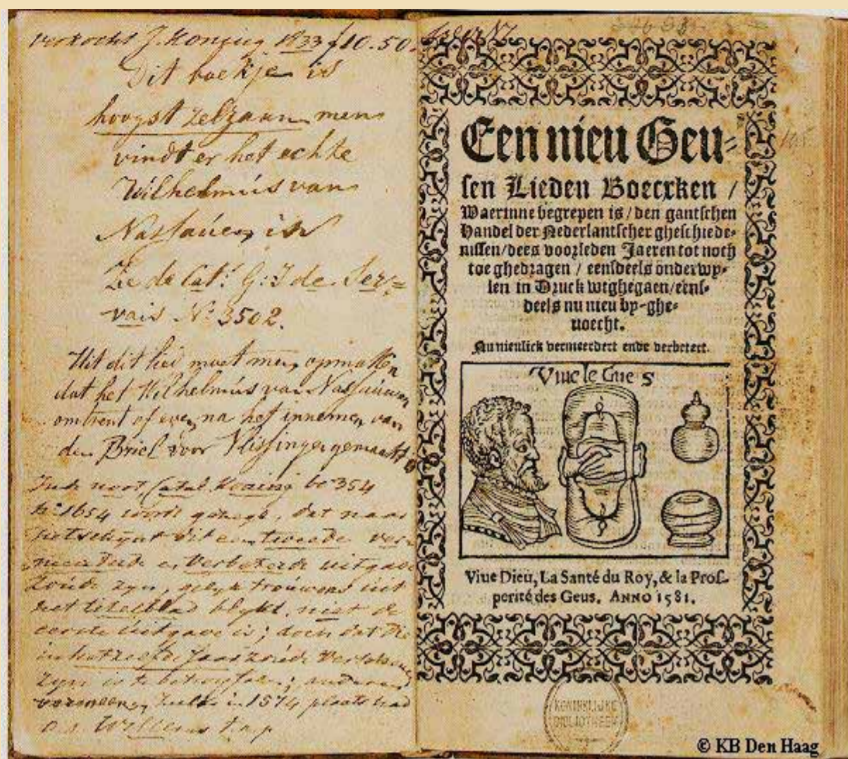
Plakkaat van Verlatinge in 's-Gravenhage (1581)

Op 26 Juli 1581 besloten de Staten-Generaal van de Geünieerde Nederlanden in 's-Gravenhage Philips II af te zweren als soeverein vorst. Willem van Oranje bleef stadhouder. Na de ondertekening van het Plakkaat van Verlatinge zocht men eerst naar een buitenlands soeverein vorst, die de rechten en godsdienstvrijheid van de Staten zou respecteren en bovendien de militaire middelen had om de Nederlanden te beschermen.

Republiek der 7 Verenigde Nederlanden (1588-1795)

Met de vestiging van de Republiek der 7 Verenigde Nederlanden (1588-1795) verklaarde de Staten Generaal als vertegenwoordiger van de Nederlandse Staten en Steden zichzelf soeverein. Stadhouder Willem van Oranje en zijn Stadhouder-opvolgers waren geen soevereine vorsten. Zij werden door de Staten-Generaal benoemd en waren aan de Staten verantwoording schuldig. Pas bij de oprichting van het 'Koninkrijk der Nederlanden' (1815) verschuift de soevereiniteit, ofwel bron van wettelijke legaliteit, van de Staten-Generaal weer terug naar de koning.

Geuzenliedboeken

Het scheldwoord Geuzen, van het Franse 'Gueux' (Bedelaars), werd al gauw een erenaam. De vrijgevochten Nederlandse opstandelingen zongen en werden bezongen in liederen. Dichters schreven naar schatting 250 Geuzenliederen, die in verschillende Geuzenliedboeken werden gepubliceerd. Meestal ging het alleen om de tekst en werden de melodieën mondeling overgedragen. De liederen werden, vaak onder begeleiding van instrumenten als de Luit en de Citer, gezamenlijk gezongen.

Valerius' Gedenck-clanck

De Valerius Gedenck-clanck (1626) is een bundeling van 76 Nederlandse liederen samengesteld door Adriaen Valerius die eeuwenlang gekend en gezongen werden. Valerius was in het dagelijks leven notaris in het Zeeuwse Veere.

Bekende liederen waren:

1. Valerius Intrada
2. Merck toch hoe sterck (over beleg Bergen op Zoom)
3. Waer dat men sich al keerd of wend
4. Wilt heden nu treden (over de slag bij Turnhout)
5. O Nederland let op u saeck
6. Het Wilhelmus

NEDER-LANDTSCHE GEDENCK-CLANCK.

Kortelick openbarende de voornaemste geschiedenissen van de seventhien Neder-Landische Provincien, 't sedert den aenvang der Inlandische beroerten ende troublen, tot den Iare 1625.

Verleert met roetscheydne aardige figuratieve plaatsen,
E N D E
Srijnsijche Rimen ende Liedekens, met aenwijzingen soo wyt de H. Schryfverser, als wyt de boecken van geleerde Mannen, tot verklaringe der vstgevalen saeken diemende.

De Liedekens (meest alle nieu zijnde) gestelt op Musyck-noten, ende elck op een vericheyden Vois, beneffens de Tablatuur vande Luyt ende Cyther.
Allen diemende toe sijnelijck vormsack ende leerlinge, van allen Liebhebbers des Vaderlands.

LUIT-NOTATIE VAN „GELUCKIG IS HET LAND“

MODERNE LUIT-NOTATIE

*Wilhelmus van Nassouwe ben ik, van Duitsen bloed,
den vaderland getrouwe blijf ik tot in den dood.
Een Prinse van Oranje ben ik, vrij onverveerd,
den Koning van Hispanje heb ik altijd geëerd.*

Het Wilhelmus

Het Wilhelmus is een geuzenlied uit circa 1570 en gaat door voor 'het oudste volkslied ter wereld'. Het auteurschap is (net als dat van tijdgenoot Shakespeare) betwist. Traditioneel wordt Oranjes' secretaris Marnix van Sint-Aldegonde genoemd als waarschijnlijke auteur. Recent onderzoek wijst in de richting van Petrus Datheen. Het Wilhelmus is een lofdicht op Willem van Nassau en zijn verscheurde loyaliteit naar de Spaanse koning. Het lied is geschreven als acrostichon, waarbij de beginletters van de 15 coupletten

de naam 'Willem van Nassov' vormen. Het Wilhelmus is pas in 1932 op voordracht van Koningin Wilhelmina tot Nederlands volkslied geworden.

Vogelvrijverklaring (1581)

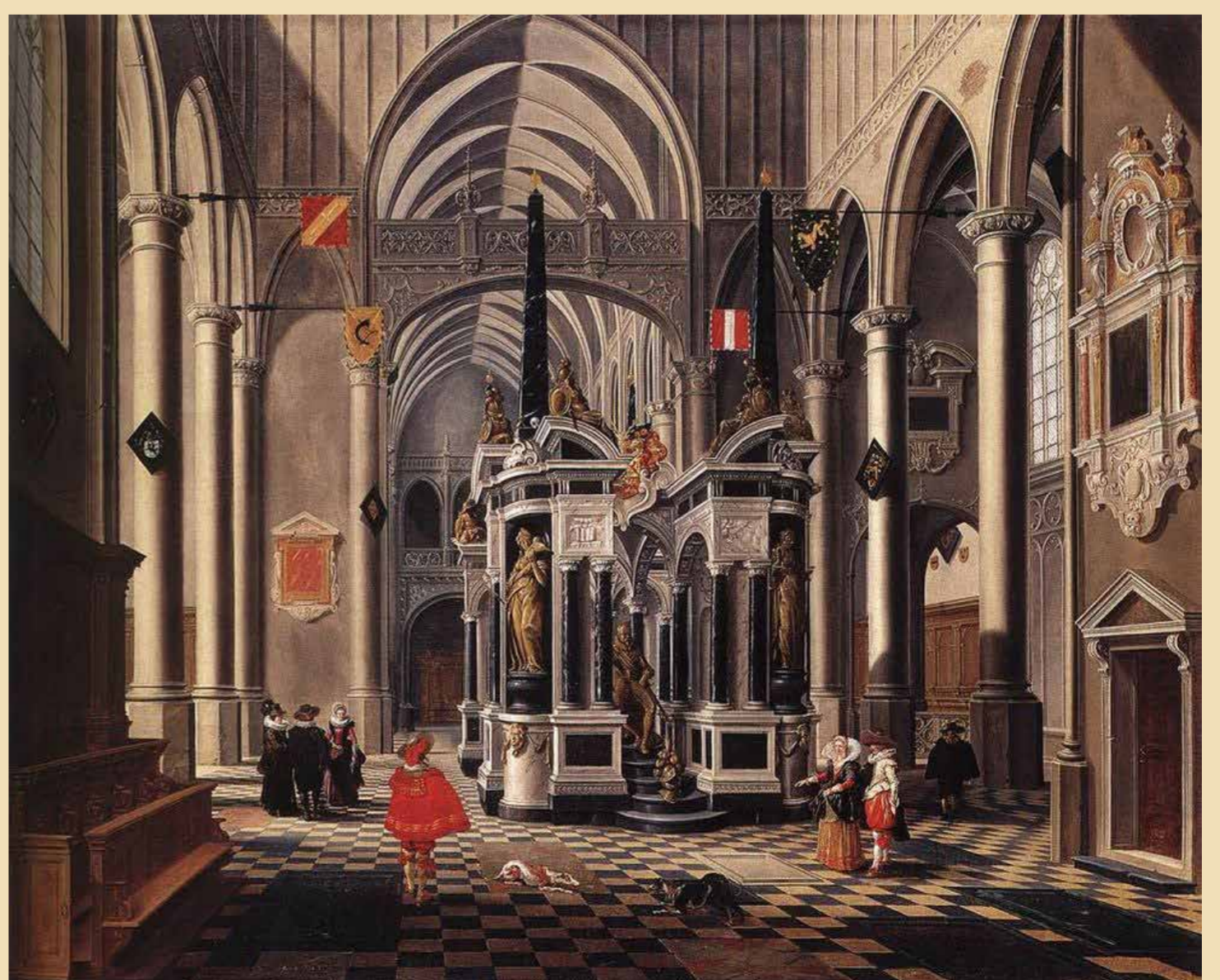
In reactie op de dreigende scheuring van de Nederlanden verklaarde Philips II zijn vroegere vazal Willem van Oranje vogelvrij (1581). De moordenaar zou vorstelijk worden beloond met 25.000 kronen en een verheffing in de adelstand.

Apologie (1581)

Oranje verdedigde zich tegen de 'ban' van Philips II in zijn bekende 'Apologie'. Het politiek geschrift ter zijner verdediging, mede opgesteld door Franse hugenoten uit zijn gevolg, behandelt het recht tot opstand bij tirannie van de vorst. Het geschrift werd aangeboden aan de Staten Generaal en had directe invloed op het 'Plakkaat van Verlatinge' dat nog hetzelfde jaar (1581) in 'sGravenhage werd uitgevaardigd. In 1582 overleefde Oranje een eerste moordaanslag in Antwerpen. Zijn vrouw Charlotte de Bourbon verzorgde zijn wonden. Zij stierf zelf enige maanden later aan een longontsteking.

Moord op het Prinsenhof in Delft (1584)

Willem van Oranje gaf vanaf 1572 vanuit het Prinsenhof in Delft leiding aan de opstand. Begin Juli 1584 meldde zich daar een edelman, die zich uitgaf voor een gevluchte Franse hugenoot: Balthasar Gerards. Op 10 Juli 1584 schoot hij Oranje drie keer in de borst. Willems laatste woorden waren volgens de overlevering: 'Mon dieu! Mon Dieu! Ayez pitie de mon ame et de ce pauvre peuple' ('Mijn god! mijn god! Heb erbarmen met mijn ziel en dit arme Volk'). Moderne historici hebben twijfel bij die laatste woorden en denken dat Oranje direct dood was. Balthasar Gerards werd na afloop gemarteld en kreeg een gruwelijke doodstraf. Willem van Oranje kreeg een praalgraf in de Nieuwe Kerk in Delft.

De 80 Jarige Oorlog (1568-1648)

De 80 jarige oorlog kende lange perioden van Vrede en markeerde het begin van een 'Gouden Eeuw' van voorspoed. In de eerste jaren ontwikkelde zich een Nederlandse natie. Bij de dood van Stadhouder Willem van Oranje (1584) was de Noordelijke Nederlanden grotendeels bevrijd van Spaanse overheersing.

Republiek der Zeven Verenigde Nederlanden (1588-1795)

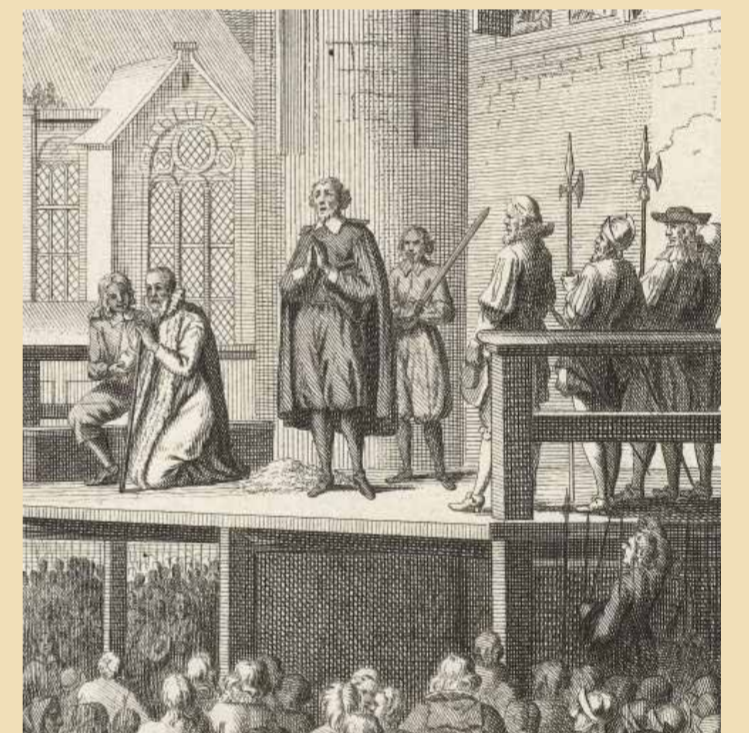
Na Willems' dood nam zijn nog jonge zoon Maurits van Oranje (1567-1625) het stadhouderschap over. De Staten-Generaal vestigden een van de eerste Republieken ter wereld. De dagelijks politieke leiding kwam in handen van de raadspensionaris van Holland, Johan van Oldenbarnevelt en de militaire leiding van stadhouder Maurits van Oranje.

De Republiek ging een periode van voorspoed als zeevarende natie tegemoet. Amsterdam ontwikkelde zich tot de machtigste handelsstad in Europa met contacten over de hele wereld. De oprichting van de VOC (1602) markeerde het begin van het Nederlands kolonialisme. Tussen 1609 en 1621 sloten de Nederlanden met Spanje het 12-jarig bestand.

Rekkelijken en Preciezen

Binnen de protestantse kerk in Nederland ontstond een 2-spalt over de interpretatie van de bijbel die het politieke leven in Nederland nog eeuwenlang zou verdelen.

De 'rekkelijke' republikeinen, waaronder raadspensionaris Johan van Oldenbarnevelt en rechtsgeleerde Hugo de Groot stonden tegenover de 'precieze' orangisten onder leiding van prins Maurits van Oranje. De 'preciezen' grepen de macht door van Oldenbarnevelt op het Binnenhof te onthoofden (1619). Hugo de Groot werd gevangen gezet op Slot Loevestein, maar wist met behulp van zijn boekenkist te vluchten naar Duitsland (1621).

Frederik Hendrik (1584-1647)

De sobere veldheer Maurits van Oranje werd na zijn dood (1625) opgevolgd door zijn meer 'rekkelijk' en monarchistisch ingestelde halfbroer Stadhouder Frederik Hendrik.

Vrede van Westfalen (1648)

Na diens bewind kwam er met de Vrede van Westfalen (Munster) in 1648 een einde aan de 80-jarige oorlog. Spanje erkende de toen reeds machtige Republiek der Verenigde Nederlanden.